

عکس: امیر جدیدی

صف‌های بیمه بیکاری طولانی‌تر از همیشه

مشاهدات میدانی از افزایش مراجعه به صندوق بیمه بیکاری خبر می‌دهد. فعالان کارگری از بیکاری ۲۰۰ هزار کارگر سخن گفته‌اند و دولت نیز برای تسریع پرداخت مقرری در حال پیگیری است

بازار کار بازنگشته‌اند و شکایاتشان به نتیجه نرسیده است. او افزود که مقرری بیکاری برخی از این کارگران با تأخیر بسیار برقرار شده و باوجود مکاتبات متعدد، هنوز نتایج ملموسی حاصل نشده است. این وضعیت زنگ خطری جدی برای بازار کار و تأمین معیشت کارگران بیکار است و نیاز فوری به توجه دولت و سازمان‌های مسئول دارد.

مشاهدات میدانی حاکی از افزایش چشمگیر صف‌های در یافت مقرری بیمه بیکاری و مراجعه کنندگان به صندوق‌های مربوطه در هفته‌ها و ماه‌های اخیر است. دوازدهم بهمن، «سمیه گلپور» رئیس کانون عالی انجمن‌های صنفی کارگران کشور در نشست مؤسسه کار و تأمین اجتماعی هشدار داد که از زمان جنگ ۱۲ روزه اقتصادی، حدود ۲۰۰ هزار کارگر بیمه‌شده به دلیل شرایط اقتصادی بیکار شده‌اند؛ کارگران هنوز به بازار کار بازنگشته‌اند و شکایاتشان به نتیجه نرسیده است. او افزود که مقرری بیکاری برخی از این کارگران با تأخیر بسیار برقرار شده و باوجود مکاتبات متعدد، هنوز نتایج ملموسی حاصل نشده است. این وضعیت زنگ خطری جدی برای بازار کار و تأمین معیشت کارگران بیکار است و نیاز فوری به توجه دولت و سازمان‌های مسئول دارد.

نوشین مقدم‌پناه

روزنامه نگار

۱

بیکاری ۲۰۰ هزار کارگر

مشاهدات میدانی حاکی از افزایش چشمگیر صف‌های دریافت مقرری بیمه بیکاری و مراجعه کنندگان به صندوق‌های مربوطه در هفته‌ها و ماه‌های اخیر است. دوازدهم بهمن، «سمیه گلپور» رئیس کانون عالی انجمن‌های صنفی کارگران کشور در نشست مؤسسه کار و تأمین اجتماعی هشدار داد که از زمان جنگ ۱۲ روزه اقتصادی، حدود ۲۰۰ هزار کارگر بیمه‌شده به دلیل شرایط اقتصادی بیکار شده‌اند؛ کارگران هنوز به بازار کار بازنگشته‌اند و شکایاتشان به نتیجه نرسیده است. او افزود که مقرری بیکاری برخی از این کارگران با تأخیر بسیار برقرار شده و باوجود مکاتبات متعدد، هنوز نتایج ملموسی حاصل نشده است. این وضعیت زنگ خطری جدی برای بازار کار و تأمین معیشت کارگران بیکار است و نیاز فوری به توجه دولت و سازمان‌های مسئول دارد.

۲

شرط دریافت بیمه بیکاری

قانون بیمه بیکاری برای روزی نوشته شده که کارگر، ناخواسته از کار جدا می‌شود؛ روزی که نه برنامه‌ریزی شده است، نه انتخابی است و نه می‌توان آن را با توصیه‌های کلیشه‌ای تاب آورد. به همین دلیل، شرایط ثبت‌نام و دریافت مقرری بیکاری در قانون با جزئیات روشن تعیین شده تا کارگر بیمه‌شده، در فاصله میان اخراج و بازگشت به کار، بی‌پناه نماند. نخستین شرط، زمان است؛ بیمه‌شده بیکار باید حداکثر ظرف ۳۰ روز پس از بیکاری، درخواست خود را ثبت کند. مراجعه پس از این مهلت، تنها در صورت ارائه عذر موجه قابل بررسی است و آن هم تا سقف سه ماه در هیأت حل اختلاف کار. اما همه بیکارشدگان مشمول دریافت مقرری نیستند. قانون میان «اتمام قرارداد» و «اخراج در انثنای قرارداد» تفاوت قائل شده است. کارگرانی که قراردادشان به پایان رسیده، در صورتی می‌توانند مقرری بگیرند که دست کم یک سال سابقه مستمر در آخرین کارگاه داشته باشند. در مقابل، کارگران دائم یا کسانی که در میانه قرارداد اخراج شده‌اند، اگر حداقل ۶ ماه سابقه بیمه داشته باشند، مشمول مقرری خواهند بود. در واقع، قانون تلاش کرده هم از کارگرانی که ناخواسته اخراج می‌شوند حمایت کند و هم از سوءاستفاده‌های احتمالی جلوگیری شود. بخش مهم دیگر، مبلغ مقرری است؛ موضوعی که بیش از هر چیز، به معیشت گره می‌خورد. براساس ماده ۷ قانون بیمه بیکاری، مبلغ مقرری برابر با ۵۵ درصد متوسط مزد یا حقوق یا کارمزد بیمه‌شده است. این عدد پایه، برای افراد متأهل یا متکفل افزایش می‌یابد؛ تا سقف چهار نفر از افراد تحت تکفل، به ازای هر نفر ۱۰ درصد حداقل دستمزد به مقرری اضافه می‌شود. با این حال، قانون دوبروز روشن تعیین کرده است؛ مجموع دریافتی نباید از حداقل دستمزد کمتر باشد و نباید از ۸۰ درصد متوسط مزد یا حقوق بیمه‌شده بیشتر شود. معنای این قاعده ساده است. اگر محاسبات انجام‌شده به عددی کمتر از حداقل مزد برسد، همان حداقل مزد به فرد پرداخت می‌شود و اگر محاسبه از سقف تعیین‌شده عبور کند، پرداخت در حد ۸۰ درصد متوسط مزد متوقف می‌شود.

منابع صندوق‌ای بیمه‌ای

۳

ملی اجتناب‌ناپذیر است. در دوران بحران که نرخ بیکاری غیرارادی افزایش می‌یابد، تأمین منابع مالی برای پرداخت مقرری به همه بیکارشدگان ضروری است. آخرین آمار مربوط به تابستان است و بعد از آن داده جدیدی نداریم، اما مشاهدات میدانی و اظهارات فعالان کارگری نشان می‌دهد با شبه‌بحران بیکاری مواجهیم و ممکن است منابع صندوق برای پرداخت مقرری به همه اخراج‌شدگان کفایت نکند. صف‌های طولانی در ادارات کار و انتظار بیش از یک ماه و نیم برای دریافت مقرری، نشان‌دهنده آثار جنگ ۱۲ روزه، تلاطم ارزی و رکود در بازار کار است.

جایگاه حمایت‌های نهاد دولت

۴

کارگری تحمیل می‌کند. حیدری هشدار می‌دهد اگر دولت به میدان نیاید و در مواقع اضطرار از کارگران اخراجی حمایت نکند، بحران معیشت تشدید می‌شود و پیامدهای آن آمان جامعه را خواهد گرفت. این کارشناس در ادامه می‌افزاید: «اگر دولت در پرداخت بدهی‌های انباشته خود به تأمین اجتماعی و اجرای کامل ردیون پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی پایبند باشد، سازمان تأمین اجتماعی نیز منابع لازم برای ایفای تعهدات خود را در اختیار خواهد داشت و در دوره‌های بحران می‌تواند از صندوق بیمه بیکاری پشتیبانی مالی کند؛ به گونه‌ای که مقرری بیکارشدگان در زمان کوتاه‌تری برقرار شود و خانواده‌ها از فشار بی‌پولی رهایی یابند.»

روند کاهشی مقرری‌گیران

۵

در میانه تابستان نیز «محمد بایندرین»، معاون نظارت و تعهدات کوتاه‌مدت اداره کل امور بیمه‌شدگان سازمان تأمین اجتماعی، از روند کاهشی تعداد مقرری‌گیران بیمه بیکاری با توجه به اقدامات وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان تأمین اجتماعی خبر داد. او توضیح داد که بهمودن‌نسی فضای کسب‌وکار، احیاء نگاهه‌های اقتصادی مشکل‌دار و تثبیت اشتغال پایدار، دلیل این روند است. هم‌اکنون حدود ۱۴۰ هزار نفر از مقرری بیمه بیکاری استفاده می‌کنند و سازمان به طور متوسط ماهانه ۲۳۰۰ میلیارد تومان در این زمینه پرداخت می‌کند.

۶

چرا مقرری بیکاری دیر برقرار می‌شود؟

با وجود آنکه الزامات قانونی بیمه بیکاری روشن و زمان‌بندی آن مشخص است، بسیاری از اخراج‌شدگان ناخواسته، بسیار بیش از یک ماه و گاه حتی بیش از ۴۵ روز برای برقراری مقرری خود معطل می‌مانند. این تأخیرها معمولاً یک علت واحد ندارد و از چند گره هم‌زمان شکل می‌گیرد؛ گاهی کارگر همزمان با درخواست مقرری، ناچار است علیه کارفرما بابت اخراج یا مطالبات معوق شکایت کند و همین موضوع مسیر اداری را پیچیده‌تر می‌کند. در مواردی دیگر، مسئله به معوقات بیمه‌ای برمی‌گردد؛ یعنی حق بیمه‌ای که باید پیش از بیکاری پرداخت شده باشد اما کارفرما آن را با تأخیر واریز کرده یا پایان کار را به موقع اعلام نکرده است. نتیجه روشن است: وقتی آخرین پرداخت بیمه در سامانه ثبت نشده باشد، پرونده وارد چرخه انتظار می‌شود و پرداخت مقرری به تعویق می‌افتد. در حالت عادی، اگر قرارداد فرد به پایان رسیده باشد و مطالبه‌ای از کارفرما وجود نداشته باشد، روند بررسی و برقراری بیمه بیکاری می‌تواند سریع انجام شود. شرط اصلی این است که فرد ظرف یک ماه پس از بیکاری، وضعیت خود را اعلام و درخواست را در سامانه ثبت کند و تاریخ واریز آخرین حق بیمه نیز مشخص باشد. در این صورت، پرداخت مقرری باید در بازه‌ای حدود ۴۵ روز انجام شود. با این حال، در عمل طولانی شدن صف‌های انتظار و حجم بالای پرونده‌ها نیز به یکی از عوامل مهم تبدیل شده است. در نهایت، مقرری بیکاری حقی قانونی برای کارگر بیمه‌شده است؛ حقی که در دوران اشتغال، با پرداخت ۳ درصد حق بیمه ذخیره می‌شود تا در زمان بیکاری ناخواسته، سریع و بی‌دردسر به کمک معیشت خانواده برسد؛ هرچند حتی در صورت پرداخت به‌موقع نیز معمولاً کفاف هزینه‌های واقعی زندگی را نمی‌دهد.

خبر

N E W S

محمد روستامی

سرپرست شعبه تأمین اجتماعی شهری

هوشمندسازی و مشاغل سخت‌وزیان‌آور

موضوع مشاغل سخت و زیان‌آور همواره بار سنگینی بر دوش سازمان تأمین اجتماعی گذاشته؛ چرا که این مشاغل موجب بازنشستگی پیش‌از‌موعد نیروی کار می‌شوند و در نتیجه دوره پرداخت حق بیمه کوتاه و مدت دریافت مستمری طولانی‌تر می‌شود. آمارهای شعبه تأمین اجتماعی شهری نشان می‌دهد این مشاغل روندی صعودی دارند. تنها از ابتدای سال جاری ۳۷۲ مورد ثبت شده و پیش‌بینی می‌شود این رشد تا پایان سال ادامه یابد.

با ورود فناوری و هوشمندسازی محیط‌های کاری، امکان کاهش قابل توجه مشاغل سخت و زیان‌آور فراهم شده است. بسیاری از کارخانه‌ها هنوز از نیروی انسانی در محیط‌های دشوار استفاده می‌کنند، در حالی که اجرای سیستم‌های رباتیک و کنترل از راه دور می‌تواند بسیاری از خدمات و فرایندها را بدون درگیری مستقیم کارگر انجام دهد. این تغییر نه تنها امنیت شغلی را افزایش می‌دهد، بلکه فشار جسمی و روانی نیروی کار را نیز کاهش می‌دهد. نمونه‌های ملموس این تحول را می‌توان در صنایع سیمان، نفت، خودروسازی و کاشی‌سازی مشاهده کرد، جایی که رباتیک کردن فرآیندهای تولیدی می‌تواند مواجهه مستقیم کارکنان با عوامل زیان‌آور را به حداقل برساند و شرایط کاری را بهبود بخشد. در کنار این، بسیاری از عناوین شغلی که نیم‌قرن پیش به دلیل شرایط آن زمان به عنوان سخت و زیان‌آور ثبت شدند، همچنان بدون تغییر باقی مانده‌اند؛ در حالی که تجهیزات مدرن و فناوری‌های نوین می‌توانند ذات بسیاری از این مشاغل را تغییر دهند.

با وجود آنکه برخی مشاغل ماهیتاً سخت و زیان‌آورند، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، آموزش‌های بهداشت حرفه‌ای و ایمن‌سازی محیط کار می‌تواند بسیاری از آنها را از فهرست مشاغل سخت خارج کرده یا حداقل شدت عوامل زیان‌آور را کاهش دهد. این رویکرد نه تنها به حفظ سلامت نیروی کار کمک می‌کند، بلکه از بازنشستگی‌های پیش‌از‌موعد کاسته و پایداری منابع مالی سازمان تأمین اجتماعی را تقویت می‌کند. تحقق این هدف نیازمند همکاری و هم‌افزایی میان سازمان‌ها و وزارتخانه‌های مختلف است و نمی‌توان آن را به یک مرجع محدود کرد. با پیگیری جدی و برنامه‌ریزی دقیق، هوشمندسازی می‌تواند به تغییر بنیادین محیط‌های کاری منجر شود و تحولی شگرف در کاهش مشاغل سخت و زیان‌آور ایجاد کند. در نهایت، این فرایند به نفع نیروی کار، صنعت و پایداری مالی سازمان خواهد بود و نشان می‌دهد فناوری و سیاست‌های کارآمد می‌توانند به شکل هماهنگ، شرایط کاری را انسانی‌تر و آینده تأمین اجتماعی را پایدارتر کنند.

